

názory & vzdělávání

Na cestě k proevropské Británii. Politické, ekonomické a společenské dopady brexitu.

Tim Oliver a Garvan Walsh

Policy paper č. 7 / 2020

názory & vzdělávání

Shrnutí

Jedním z nejvýraznějších dopadů brexitu ve Spojeném království je nástup proevropské politické síly. Brexit konfrontoval Brity s realitou jejich ekonomiky, společnosti a postavení ve světě a ukázal jim, že jsou Evropany více, než si mysleli. Proces odchodu z EU navíc odhalil míru decentralizace a fragmentace kdysi výhradně unitárního státu, která začala v 90. letech 20. století. Skotsko a Severní Irsko hlasovaly pro setrvání v EU, zatímco Wales a Anglie (kromě Londýna) pro odchod. Nic z toho ale neznamena, že nedojde k prosazení odklonu od Evropy nebo že si Britové nakonec odhlasují opětý vstup do EU.

Analýza

Brexit Británii i její politické lídry pohltit, ponížil a frustroval. Mezi výsledným chaosem a nejistotou bylo snadné přehlédnout některé dlouhodobé trendy a změny, které současná situace přináší. Brexit není pouze o jednostranném odtrhnutí Spojeného království od zbytku Evropy. V mnoha směrech představuje posun Británie blíže k evropským normám. Brexit nám odhalil, jak moc je a bude britská společnost, ekonomika, politika a pozice formovaná širší politikou Evropy. Odchod Spojeného království přeruší či jinak pozmění řadu vztahů s Evropou, ale jejich ekonomické, politické, sociální a bezpečnostní potřeby zůstanou. Budoucí vyjednávání vztahů mezi Spojeným královstvím a Evropskou unií je bude opětně formalizovat a rekonstituovat, což podpoří britské proevropské hlasy, které vznikly či vypluly na světlo britským rozhodnutím pro odchod z EU.

Mohlo by se tedy Spojené království do EU zase vrátit? Nejspíše ne, tedy alespoň ne v blízké budoucnosti. Jsou pro to hned tři důvody. **Zaprvé**, referendum v roce 2016 ukázalo, že Evropa, ztrápená krizí eurozóny a migrační krizí, není tím, čím se jevila v 70. letech, když do tehdy Evropského společenství Spojené království vstupovalo. I mezi členskými zeměmi Evropské unie panují pochyby, zdali dokážou pro nové dohody a změny získat nezbytnou podporu veřejnosti. **Zadruhé**, Spojené království by rozhodně nechtělo přijmout členství za současných podmínek. Nejspíše by mu již nebyla umožněna trvalá výjimka u eura, Schengenu a vybraných oblastí justice a vnitřních záležitostí. Akceptovat takovéto podmínky by nebylo jednoduché. Navíc zkušenosti Norska i Švýcarska ukázaly, že pravidelné kontakty s EU nemusí nutně vést k dostatečné podpoře vstupu do EU. Může nastat pravý opak, postoj Evropské unie se bude jevit jako arogantní a hrubý, což by mělo dalekosáhlé negativní důsledky pro postoj britské veřejnosti k EU. **Zatřetí**, faktory, které motivovaly voliče k odchodu – od obavy z imigrace, ekonomické a politické nerovnosti až po otázky identity –, nezmizely. Mnoho z těchto obav doposud zůstává bez odpovědi a změna bude trvat minimálně jednu generaci. Pokud by chtělo Spojené království znovu vstoupit do EU, muselo by proběhnout alespoň jedno referendum, které by se jako v roce 2016 mohlo lehce zvrátit v hlasování právě o těchto záležitostech.

názory & vzdělávání

To neznamená, že se Spojené království a Evropská unie nedokážou dohodnout na novém vzájemném vztahu, ve kterém by se Británie mohla vyrovnat se svojí identitou a pozicí ve světě. Současná jednání se zatím soustředila pouze na odchod Spojeného království z EU. Budoucí vztahy tak i nadále zůstávají nejasné. Brexit poukázal na to, že Británie je a i nadále zůstane se zbytkem Evropy úzce spjatá. Spolupráce s Evropskou unií s cílem posílit její evropskou identitu, ekonomiku a obecně místo ve světě je i nadále možná.

Tuto zprávu by si někteří mohli vykládat jako znamení, že by brexit mohl pomoci vytvořit evropeizované Spojené království, které bude jedním z nejbližších spojenců Evropské unie, a tím pádem bychom jeho odchodu z EU neměli litovat. Brexit v nově vznikajícím multipolárním světě představuje pro Spojené království značná ekonomická, politická, ústavní, bezpečnostní, obranná, sociální a diplomatická rizika. Evropská unie se musí s evropeizovaným, ale odkloněným Spojeným královstvím dohodnout na podmínkách odchodu a zvládnout tak dopady brexitu.

Doporučení

Spojené království i zbytek Evropy by se měly pokusit najít cestu, jak efektivně využít příležitostí plynoucích ze současného a budoucího vztahu Británie s Evropou.

Bezpečnost a obrana

Na národní i regionální úrovni by se měly potřeby Spojeného království odrážet ve strukturách evropské bezpečnosti prostřednictvím úzké spolupráce mezi vysoce postavenými představiteli Spojeného království a Evropské unie, podobně jako je tomu v případě vztahu mezi Spojeným královstvím a Spojenými státy. Představitelé Spojeného království by měli být i nadále vysíláni do institucí Evropské unie a Spojené království by pak na oplátku mělo nabídnout to samé představitelům Evropské unie, kteří by měli být vysíláni do institucí a rozhodovacích výborů Spojeného království.

Ekonomika

Spojené království bude mít i nadále jednu z největších ekonomik v Evropě a ta bude i nadále úzce spojená s evropským trhem. S tím, jak se bude hospodářská politika Spojeného království měnit, se pravděpodobně zapojí i do jednotného trhu Evropské unie. Dohoda o spolupráci bude v zájmu firem a spotřebitelů, ačkoliv nebude snadné jí dosáhnout. Uspořádání vzájemných vztahů pomůže posílit váhu Evropské unie na globálním trhu, kde Evropská unie i Spojené království brexitem nevyhnutelně ztratí. Pro ekonomickou součinnost by měla být podporována spolupráce regulačních orgánů ve všech možných rovinách.

názory & vzdělávání

Politika

Westminster zůstává i nadále klíčovým místem britské politiky a bude centrem pro nastolení budoucích vztahů s Evropskou unií. Přílišnou důvěrou ve vztah s parlamentem vzniká riziko nepochopení širší, fragmentovanější a evropeizovanější politiky Spojeného království. Je nutné i nadále podporovat úzkou spolupráci mezi institucemi Evropské unie a britskou regionální samosprávou. Představitelé Skotska, Walesu, Londýna, Severního Irsku, některé regionální vlády a Sněmovna lordů by měli udělat to samé. Platí to i pro zástupce obchodních společností či představitele občanské společnosti.

Sociální záležitosti

Je v zájmu Evropské unie a jejích členských států, aby prostřednictvím evropských institucí Spojené království udržovalo s EU úzké vazby v oblastech, jako jsou lidská práva a práva zaměstnanců, zdraví a bezpečnost, životní prostředí či vzdělávání. Spojené království a členské státy Evropské unie by měly vyvinout systém víz, který občanům ve věku 18–25 let zajistí právo po dobu dvou let bydlet a pracovat kdekoli na území Evropské unie či Spojeného království. Nakonec by Spojené království mělo zrovnoprávnit hlasovací práva občanů Evropské unie a Commonwealthu.

názory & vzdělávání

O autorech:

Tim Oliver, Ph.D., je ředitelem britského a evropského výzkumu ve společnosti TRD Policy, přednáší na Loughborough University v Londýně a je přidruženým členem LSE IDEAS, think tanku pro zahraniční politiku při London School of Economics. Vyučoval také na Královské vojenské akademii Sandhurst, London School of Economics a UCL. Pracoval ve Sněmovně lordů a v Evropském parlamentu a vedl výzkum např. na univerzitě v New Yorku či v Centru pro transatlantické vztahy SAIS ve Washingtonu.

Garvan Walsh, Ph.D., je výkonným ředitelem společnosti TRD Policy a bývalým poradcem pro národní a mezinárodní bezpečnostní politiku britské Konzervativní strany. Je pravidelným dopisovatelem pro CNN. Vystudoval University of Manchester a Evropský univerzitní institut ve Florencii. Je zakladatelem nevládní organizace Unhack Democracy Europe a působí v poradní radě Fondu pro záležitosti migrace.

Editorka publikační řady: Mgr. Lucie Tungul, M.A., Ph.D.

Ke stažení dostupné na: <http://www.top-az.eu/ke-stazeni/>

TOPAZ a Konrad-Adenauer-Stiftung nenesou žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v této publikaci.

Názory publikované v této studii se nemusí shodovat s názory TOPAZ a Konrad-Adenauer-Stiftung. Plná zodpovědnost za názory leží na autorovi publikace.

Tato publikace byla v původním znění publikována think tankem Wilfried Martens Centre for European Studies a její původní znění financoval Evropský parlament. Jedná se o přeložený a zkrácený text původního znění.

Všechna práva vyhrazena. Není povoleno kopírovat, reprodukovat nebo znovu vydávat obsah této publikace, s výjimkou osobní potřeby. Všechny ostatní formy vyžadují povolení vydavatele.